

Vides pārraudzības valsts birojs

Rūpniecības iela 23, Rīga, LV-1045, tālr. 67321173, e-pasts pasts@vpvb.gov.lv, www.vpvb.gov.lv

Rīgā

19.08.2024

Lēmums Nr. 4-02/53/2024
Par stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras
nepiemērošanu

Adresāts, plānošanas dokumenta izstrādātāja:

Zemkopības ministrija, reģistrācijas Nr. 90000064161, juridiskā adrese: Republikas laukums 2, Rīga, LV-1981, e-pasts: zm@zm.gov.lv.

Plānošanas dokumenta nosaukums:

Zivju resursu mākslīgās atražošanas plāns 2025. – 2028. gadam (turpmāk – Plāns).

Izvērtētā dokumentācija:

Izstrādātājas 2024. gada 24. jūlija vēstule Nr. 4.1-2e/1338/2024 “Par stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējumu” ar pielikumu “Iesniegums par Zivju resursu mākslīgās atražošanas plāna 2025. – 2028. gadam izstrādes uzsākšanu” (turpmāk – Iesniegums), Valsts vides dienesta Atļauju pārvaldes (turpmāk – Dienests) 2024. gada 18. jūlija vēstule Nr. 2.3/AP/7746/2024 “Par SIVN nepieciešamību” un Dabas aizsardzības pārvaldes (turpmāk – DAP administrācija) 2024. gada 16. jūlija vēstule Nr. 1.6.2/4366/2024-N “Par ietekmes uz vidi stratēģisko novērtējumu Zivju resursu mākslīgās atražošanas plānam 2025. – 2028. gadam”.

Plānošanas dokumenta Izstrādātājas viedoklis:

Lokālplānojumam nav nepieciešams veikt stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu (turpmāk – Stratēģiskais novērtējums), jo ar Plānu netiek plānotas likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” (turpmāk – Likums) 1. un 2. pielikumā paredzētās darbības, kā arī tādas darbības, kuras varētu būtiski ietekmēt vai pasliktināt vides stāvokli. Plāna ietvaros nav plānotas darbības, kas saistītas ar Latvijas dabai neraksturīgu savvaļas sugu ieviešanas (introdukcijas) projektu īstenošanu.

Faktu konstatācija, izvērtējums, argumenti un apsvērumi lēmuma satura noteikšanai:

1. Likuma 23.¹ panta pirmā daļa paredz, ka, uzsākot tādu plānošanas dokumentu sagatavošanu, kam saskaņā ar šo Likumu var būt būtiska ietekme uz vidi, arī uz Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000), tā izstrādātājs iesniedz kompetentajai institūcijai – Vides pārraudzības valsts birojam¹ (turpmāk – Birojs) – rakstveida

¹ Likuma 6. panta pirmā daļa.

iesniegumu. Pirms rakstveida iesnieguma iesniegšanas izstrādātājs konsultējas ar ieinteresētajām vides un sabiedrības veselības institūcijām un iesniegumā pamato nepieciešamību plānošanas dokumentam piemērot Stratēģisko novērtējumu vai norāda iemeslus, kādēļ šāds novērtējums nav nepieciešams. Likuma 23.³ panta 1. punkts noteic, ka Birojs pieņem motivētu lēmumu par to, vai konkrētam plānošanas dokumentam ir nepieciešams Stratēģiskais novērtējums.

2. 2024. gada 24. jūlijā Birojā saņemta 2024. gada 24. jūlija vēstule Nr. 4.1-2e/1338/2024 “Par stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējumu” ar Iesniegumu², kurā sniegta informācija par Plāna izstrādes uzsākšanu. Atbilstoši lietas materiāliem, tostarp Iesniegumam:
 - 2.1. Plāns tiek izstrādāts saskaņā ar Latvijas Nacionālais attīstības plānu 2021. – 2027. gadam (Rīcības virziens “Daba un vide – “Zaļais kurss”” saistībā ar dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu), ņemot vērā Zivju resursu mākslīgās atražošanas plānu 2021. – 2024. gadam³.
 - 2.2. Teritorijas, kas saistītas ar plānošanas dokumenta ieviešanu, ir Latvijas publiskās ūdenstilpes un ūdenstilpes, kurās zvejas tiesības pieder valstij, citas ūdenstilpes, kas ir valsts vai pašvaldību īpašumā, kā arī privātās upes, kurās ir atļauta makšķerēšana.
 - 2.3. Plāna mērķis ir nodrošināt ilgtspējīgus, saglabātus un bioloģiski daudzveidīgus saimnieciski nozīmīgo un aizsargājamo ceļotājzivju resursus Latvijā. Plāns turpinās jau no 2011. gada ar dažādu termiņu zivju resursu mākslīgās atražošanas plāniem aizsāktos pamatdarbības virzienus – nēģu kāpuru, zivju mazuļu un smoltu ielaišanu dabiskajās ūdenstilpēs, zušu krājumu pārvaldības pasākumus, zivju nārsta un dzīvotņu vietu un migrācijas iespēju atjaunošanu, kā arī zivju resursu mākslīgās atražošanas efektivitātes novērtēšanu (monitorings, zinātnisku rekomendāciju un atzinumu sagatavošana par īstenojamiem pasākumiem, sabiedrības informēšana u.c.).
 - 2.4. Plānā paredzēti sekojoši pasākumi / rīcības virzieni:
 - 2.4.1. Saimnieciski nozīmīgo un aizsargājamo ceļotājzivju resursu papildināšana Gaujas un Ventas upju baseinu publiskajās ūdenstecēs.
 - 2.4.2. Zivju resursu papildināšana hifroelektrostaciju kaskādes radīto zaudējumu kompensācijai Daugavā.
 - 2.4.3. Zivju resursu papildināšana publiski pieejamās ūdenstilpēs.
 - 2.4.4. Zušu krājuma pārvaldības pasākumi.
 - 2.4.5. Nārsta un zivju mazuļu attīstībai piemēroto dzīvotņu un zivju migrācijas iespēju atjaunošana upēs.
 - 2.4.6. Zivju resursu atražošanas zinātniskā novērtējuma nodrošināšana.
 - 2.5. Par īstenošanā Zivju resursu mākslīgās atražošanas plāna 2021. – 2024. gadam rezultātiem informatīvais ziņojums tiks iesniegts Ministru kabinetā 2025. gada I. ceturksnī. Par iepriekšējā (2017. – 2020. gada) plānošanas perioda plāna īstenošanas gaitu rezultāti ir pieejami Ministru kabinetam iesniegtajā informatīvajā ziņojumā⁴. Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskā institūta “BIOR” zinātniskās rekomendācijas Plāna izstrādei 2025. – 2028. gadam pieejamas Zemkopības ministrijas mājaslapā⁵.
 - 2.6. Būtiskas vides problēmas vai vides pasliktināšanās ar Plāna izstrādi nav

² Biroja reģ. Nr. 4-01/1622/2146.

³ Pieejams: <https://polsis.mk.gov.lv/documents/6964>.

⁴ Turpat.

⁵ Pieejams: <https://www.zm.gov.lv/lv/zivju-resursu-atrazosana>.

prognozējamās. Plānošanas dokumentā netiek plānoti tādi objekti, kuriem plānošanas dokumenta ieviešanas stadijā saskaņā ar Likuma 1. pielikuma nosacījumiem jāveic ietekmes uz vidi novērtējums, kā arī netiek plānoti tādi objekti, kuriem saskaņā ar Likuma 2. pielikuma nosacījumiem jāveic sākotnējais izvērtējums. Plānā netiek paredzēta Latvijas dabai neraksturīgu savvaļas sugu ieviešana (introdukcijas) projektu īstenošana, kas ir Likuma 1. pielikuma 29. punktā minētās darbības⁶, kurām ietekmes uz vidi novērtējums ir obligāts.

- 2.7. Par Plāna risināmajiem jautājumiem un to būtību ir veiktas konsultācijas Zemkopības ministrijas izveidotajā Latvijas iekšējo un jūras piekrastes ūdeņu resursu ilgtspējīgas izmantošanas un pārvaldības konsultatīvajā padomē, kurā kā padomdevēji piedalās Dienesta, DAP administrācijas, Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskā institūta "BIOR" pārstāvji. Padome un tās padomdevēji atbalsta mērķi un pasākumus, kas ietverti Plānā, lai nodrošinātu ilgtspējīgus, saglabātus un bioloģiski daudzveidīgus saimnieciski nozīmīgo un aizsargājamo ceļotājzivju resursus Latvijā.
3. Saskaņā ar Ministru kabineta 2004. gada 23. marta noteikumu Nr. 157 "Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums" (turpmāk – Noteikumi Nr. 157) III nodaļas 5. un 6. punktu pirms plānošanas dokumenta izstrādes uzsākšanas izstrādātājs cita starpā konsultējas ar Dienestu un Dabas aizsardzības pārvaldi par plānošanas dokumenta īstenošanas iespējamo ietekmi uz vidi un cilvēku veselību, kā arī par Stratēģiskā novērtējuma nepieciešamību un minēto konsultāciju rezultātus iesniedz Birojā. Šajā kontekstā norādāms, ka Iesniegumam pievienotas:
 - 3.1. Dienesta 2024. gada 18. jūlija vēstule Nr. 2.3/AP/7746/2024 "Par SIVN nepieciešamību". Ņemot vērā Likuma 4. pantā noteikto un Noteikumu Nr. 157 2. punktā norādītos plānošanas dokumentus, kuriem nepieciešams Stratēģiskais novērtējums, Dienests secinājis, ka Plānam varētu neveikt Stratēģisko novērtējumu, jo nav paredzama būtiska ietekme uz vidi, ja tajā netiek plānotas Likuma 1. un 2. pielikumos minētās darbības.
 - 3.2. DAP administrācijas 2024. gada 16. jūlija vēstule Nr. 1.6.2/4366/2024-N "Par ietekmes uz vidi stratēģisko novērtējumu Zivju resursu mākslīgās atražošanas plānam 2025. – 2028. gadam". DAP administrācija norādījusi: "lai mazinātu ietekmi uz dabisko ihtiofaunu un veicinātu zivju mazuļu izdzīvošanu, zivju resursu atražošanai jāizmanto zivju mazuļi, kas iegūti no vietējiem vaisliniekiem, tomēr samazinoties dabā iegūto vaislinieku kvalitātei ir atbalstāma arī vietējo vaislinieku ganāmpulku veidošana BIOR zivju audzētavā". DAP administrācijas ieskatā nepieciešams piešķirt augstāku prioritāti rīcības virzienam "Nārsta un mazuļu attīstībai piemēroto dzīvotņu un zivju migrācijas iespēju atjaunošana upēs", kā tas ir ar pasākumiem zivju resursu atražošanai. Salīdzinājumam indikatīvais dzīvotņu un zivju migrācijas atjaunošanas projektu skaits visā periodā ir 26 un Plānā nav arī informācija vai saraksts ar teritorijām, kurās primāri šādi projekti būtu īstenojami (mērķtiecīgai finansējuma izmantošanai), piemēram, balstoties uz BIOR izstrādāto Latvijas prioritāro upju sarakstu pēc to esošās un potenciālās nozīmes zivju faunas saglabāšanai⁷ un uz zivju migrācijas šķēršļu datubāzi⁸. Vēstulē papildus norādīts, ka, plānojot dzīvotņu atjaunošanas projektus, jāņem vērā, ka palielinoties, piemēram, lašveidīgo zivju nārsta vietu platībai, pieaug šo zivju dabiskās atražošanās sekmes, taču samazinās kopējā zivju dzīvotņu daudzveidība un zivju indeksa vērtība. Lai lašveidīgo zivju dabiskās atražošanās sekmju uzlabošanu

⁶ Likuma 1. pielikuma 29. punktā minētā darbība "Latvijas dabai neraksturīgo savvaļas sugu ieviešanas (introdukcijas) projekti".

⁷ Pieejams: <https://bior.lv/lv/par-mums/jaunumi/noskaidrotas-zivim-nozimigakas-latvijas-upes-un-svarigakietajas-esosie-zivju-migrācijas-skersli>.

⁸ Pieejams: <https://bior.lv/lv/par-mums/jaunumi/izstradata-zivju-migrācijas-iespeju-atjaunosanas-datu-baze>.

vai citus ar zivsaimniecību saistītus mērķus sabalansētu ar upes ekoloģisko kvalitāti, upes atjaunošanas projektos iespēju robežās ir vēlams saglabāt zivju dzīvotņu daudzveidību⁹. Plānā nav minētas konkrētas zivju ielaišanas vietas Gaujas, Ventas, Daugavas upēs un citās ūdenstilpēs, kur notiks zivju resursu atražošanas vai dabisko dzīvotņu un migrācijas iespēju atjaunošana. Minēto upju garumā, kā arī citviet, atrodas vairākas īpaši aizsargājamas dabas teritorijas, tāpēc Plānā jāparedz, ka pirms zivju resursu atražošanas vai dabisko dzīvotņu atjaunošanas aizsargājamās dabas teritorijās, jāņem vērā šo teritoriju izveides mērķi un normatīvie akti, kas regulē īpaši aizsargājamo teritoriju aizsardzību un izmantošanu. Vienlaikus DAP administrācijas vērtējumā, ja, izstrādājot Plānu, tiek ņems vērā institūcijas viedoklis, Plāna pasākumiem nav identificējama būtiska negatīva ietekme uz vidi, un savas kompetences ietvaros sniedz viedokli, ka Plānam nav nepieciešams Stratēģiskais novērtējums.

4. Birojs saskaņā ar Likuma 23.² pantā noteiktajiem kritērijiem ir izvērtējis tā rīcībā esošo un Izstrādātājas sniegto informāciju par paredzētajiem pasākumiem plānošanas dokumenta īstenošanā, t.sk. attiecībā par Plāna izstrādes būtību, mērķiem un uzdevumiem, paredzētajiem plānošanas dokumenta risinājumiem saistībā ar Nacionālo attīstības plānu 2021.–2027. gadam (Rīcības virziens “Daba un vide – “Zaļais kurss”” saistībā ar dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu) un Zivju resursu mākslīgās atražošanas plānu 2021. – 2024. gadam. Birojs konstatē, ka konkrētais Plāns atbilst plānošanas dokumenta veidam, kam Stratēģiskais novērtējums nav nepieciešams:
 - 4.1. No Likuma 4. panta trešās daļas 1. un 2. punkta izriet, ka Stratēģisko novērtējumu veic noteiktu jomu (arī zivsaimniecības) plānošanas dokumentiem, ja tos citu starpā apstiprina Ministru kabinets un tie ietver pamatnosacījumus šā Likuma 1. vai 2. pielikumā paredzēto darbību īstenošanai un / vai var būtiski ietekmēt Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (Natura 2000).
 - 4.2. Birojs konstatē, ka Plāns attiecas uz konkrētu zivsaimniecības politikas jomu, bet tas nav pielīdzināms visas nozares plānam Likuma 4. panta trešās daļas izpratnē. Saskaņā ar Iesniegumā sniegto informāciju, Plānā netiek paredzētas arī darbības, kas atbilst Likuma 1. un 2. pielikumā paredzētām darbībām, tostarp Plānā netiek paredzēta Latvijas dabai neraksturīgu savvaļas sugu ieviešanas (introdukcijas) projektu īstenošana (Likuma 1. pielikuma 29. punkts). Ievērojot minēto, Plāns nav tieši pielīdzināms Likuma 4. panta trešās daļas 1. punktā noteiktam plānošanas dokumentam, kam Stratēģiskais novērtējums nepieciešams.
 - 4.3. Vienlaikus no Likuma 4. panta ceturtais daļas izriet, ka Stratēģisko novērtējumu var būt nepieciešams veikt arī citiem plānošanas dokumentiem, ņemot vērā Likuma 23.² panta kritērijus, kas raksturo ietekmes uz vidi būtiskumu.
 - 4.4. Likuma 23.² pants noteic, ka, vērtējot Stratēģiskā novērtējuma nepieciešamību, ņem vērā plānošanas dokumenta būtību (23.² panta 1. punkts), tostarp un to, cik lielā mērā tajā tiek ietverti priekšnoteikumi paredzēto darbību un projektu realizācijai, ievērojot vietas izvēli, darbības veidu, apjomu, nosacījumus un resursu izmantošanu, kā arī to, cik lielā mērā dokuments ietekmē citus plānošanas dokumentus atšķirīgos plānošanas līmeņos, pastiprina vai rada vides problēmas (23.² panta 1. punkta “a”, “b”, “c”, “d” apakšpunkts). Tāpat Likuma 23.² pants 2. punktā noteic, ka jāņem vērā iespējamai ietekmei pakļautās teritorijas un sagaidāmās ietekmes raksturs, – ilgums, summārās ietekmes, pārrobežu ietekmes, avāriju riski u.c. Savukārt Likuma 23.² panta 3. un 4. punkts paredz, ka jāņem vērā ietekmei pakļautās teritorijas jutīgums, tostarp ietekmi uz aizsargājamām dabas un kultūras vērtībām, vides resursiem.

⁹ Pieejams: <https://bior.lv/sites/default/files/inline-files/ZF2022.docx>.

- 4.5. Vērtējot iespējamo ietekmes būtiskumu, tai skaitā to, cik lielā mērā Plānā ietverti priekšnoteikumi darbību ar būtisku ietekmi realizācijai, cik lielā mērā tas varētu ietekmēt plānošanas dokumentus citos plānošanas līmeņos, tajos iekļaujamos nosacījumus u.c. aspektus, Birojs nekonstatē, ka Plāna īstenošana saistīta ar būtisku ietekmi uz vidi (Likuma 23.² panta 1. punkta “a” – “e” apakšpunkts). Plāns tiek izstrādāts ar mērķi nodrošināt Zivju resursu mākslīgās atražošanas plānā 2021.–2024. gadam aizsāktos pamatdarbības virzienus – nēģu kāpuru, zivju mazuļu un smoltu ielaišanu dabiskajās ūdenstilpēs, zušu krājumu pārvaldības pasākumus, zivju nārtas un dzīvotņu vietu un migrācijas iespēju atjaunošanu, kā arī zivju resursu mākslīgās atražošanas efektivitātes novērtēšanu (monitorings, zinātnisku rekomendāciju un atzinumu sagatavošana par īstenojamiem pasākumiem, sabiedrības informēšana u.c.). Plāns, ja tas tiek izstrādāts atbilstoši Nacionālās attīstības plānam 2021. – 2027. gadam (Rīcības virziens “Daba un vide – “Zaļais kurss”” saistībā ar dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu) un Zivju resursu mākslīgās atražošanas plānam 2021. – 2024. gadam, nav saistīts ar būtiskām vides stāvokli ietekmējošām izmaiņām (Likuma 23.² panta 2. punkta “a” – “e” apakšpunkts).
- 4.6. Tāpat secināms, ka nosacījumus, lai neradītu un nepieļautu negatīvu ietekmi uz īpaši aizsargājamām sugām un biotopiem, aizsargājamām dabas teritorijām, t.sk. Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamām Natura 2000 teritorijām, kā arī citām jutīgām vides teritorijām, ir vērtējusi un noteikusi DAP administrācija. Secināms, ka Plāna izstrādes gaitā ir iesaistīta un paredzēts iesaistīt vides un dabas aizsardzības institūcijas. Ja Plāna izstrādes gaitā tiks iesaistīta DAP administrācija un ņemti vērā izvirzītie nosacījumi, kas paredzēti, lai respektētu katras attiecīgās teritorijas jutīgumu un īpatnības, nav sagaidāma Plāna īstenošanas būtiska un negatīva ietekme uz minētajām teritorijām (Likuma 23.² panta 3., 4. punkts). Tādejādi nav konstatējams, ka Plāns atbilstu Likuma 4. panta trešās daļas 2. punktā noteiktam plānošanas dokumentam, kam Stratēģiskais novērtējums nepieciešams.
- 4.7. Vadoties no pašlaik pieejamās informācijas, Plānam Stratēģiskā novērtējuma procedūra nebūtu lietderīga, ņemot vērā iepriekš minētos Biroja secinājumus, to savas kompetences ietvaros neprasa Dienests un DAP administrācija, tās nepieciešamība neizriet no Likuma 23.² panta kritēriju nosacījumiem.
5. Līdz ar to – Birojs, izvērtējot tā rīcībā esošo un iesniegto informāciju saskaņā ar Likuma 23.² pantā minētajiem kritērijiem, secina, ka Zivju resursu mākslīgās atražošanas plāna 2025. – 2028. gadam īstenošanai veidā, kā tas raksturots un skaidrots Iesniegumā, nav paredzama būtiska nelabvēlīga ietekme uz vidi pie nosacījuma, ja tiek ievēroti spēkā esošie normatīvie akti un Plāna izstrādē iesaistīti dabas un vides aizsardzības institūciju izvirzītie nosacījumi. Taču gadījumā, ja turpmākajā plānošanas dokumenta izstrādes gaitā tomēr tiktu konstatēts, ka plānošanas dokumentā plānotās darbības var būt saistītas ar Likuma 1. un / vai 2. pielikuma darbību īstenošanu, vai arī ar iespējamu ietekmi uz Eiropas nozīmes aizsargājamām dabas (Natura 2000) teritorijām, Zemkopības ministrijai jākonsultējas ar Dienestu un DAP administrāciju par Stratēģiskā novērtējuma nepieciešamību un nepieciešamības gadījumā informācija jānosūta Birojam pieņemtā lēmuma pārskatīšanai.

Piemērotās tiesību normas:

1. Likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 4. pants, 23.² pants, 23.³ pants.
2. Ministru kabineta 2004. gada 23. marta noteikumu Nr. 157 “Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” 5., 6., 7. punkts.

Lēmuma pieņemšanas pamatojums:

Pamatojoties uz izvērtēto dokumentāciju un faktiem, kā arī šajā lēmumā ietvertu faktisko un tiesisko apstākļu izvērtējumu, argumentiem un apsvērumiem, Likuma 23.² pantā noteiktajiem Stratēģiskā novērtējuma nepieciešamības kritērijiem un piemērojot citas iepriekš minētās tiesību normas un lietderības apsvērumus, Birojs, atbilstoši Likuma 23.³ panta 1. punktam, secina, ka konkrētajā gadījumā plānošanas dokumenta īstenošanai nav paredzama tik būtiska negatīva ietekme uz vidi, lai piemērotu Stratēģisko novērtējumu.

Lēmums:

Nepiemērot stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūru Zivju resursu mākslīgās atražošanas plānam 2025. – 2028. gadam.

Direktore

(*paraksts)

D. Avdejanova

**Dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko paraksts un satur laika zīmogu*

Daina Dzeguze,
daina.dzeguze@vpvb.gov.lv

Lēmums nosūtīts:

1. Zemkopības ministrijai, *E.Adresē*.
2. Valsts vides dienesta Atļauju pārvaldei, *E.Adresē*.